

terend-immoreele leven van Casanova schijnt het woord waarlijk niet te hoog gegrepen, en ook Beau Brummell wist het dandy-schap tot iets geniaals van geestelijke macht op te heffen. De kleinzoon van een taartjesbakker te zijn en den koning te brutaliseeren, den koning en al zijn raadsheeren, ministers, hof- en andere dignitarissen — het is waerachtig niet gering. Goed is Mr. van Rossem's omschrijving van het dandysme (hij houde mij ten goede!) waarmede zijn boekje aanvangt: „Wat is het dandysme? Een dandy uit de letterkunde heeft getracht het ons te verklaren, Barbey d'Aureville, hij heeft het dandysme geanalyseerd met paradoxen en hij heeft er juist aan gedaan. Het dandysme is een schijnbare tegenstrijdigheid, schijnbaar, omdat het in den grond minder is een affectatie dan een kunst. Het is een pose die natuurlijk is, een soort van ijdelheid, eigenwaan waarvan alle verdienste ligt in de uitspatting, de buitensporigheid van de affectatie, en die geestig en onschadelijk wordt door overdrijving. Maar bovenal is het een invloed. Het mysterie van Brummell's opkomst is het geheim van den invloed. Het is ontastbaar als de charme van een leelijke vrouw.”

Dit laatste zinnetje lijkt me ondoordacht. Ontastbaar is elke charme, ook die van de mooiste vrouw; haar vormen zijn tastbaar, maar die vormen bewijzen niets, ook haar charme is en blijft een mysterie. Doch overigens lijkt mij Mr. van Rossem's (geheel aan Barbey ontleende?) paradoxale definitie juist, ofschoon niet zeer diepgaande. De levensbeschouwing, die tot dandysme leidt, kon zeker heel wat dieper worden onderzocht en belicht. Ook onderling schijnen Brummell en Casanova mij toe een enorm contrast te vormen. Want Casanova kan geen pessimist zijn geweest, zijn leven is enkel te verklaren uit een exces van levenslust, aan Brummell's dandy-schap daarentegen, zoo wil het mij voorkomen, kan enkel levensverachting ten grondslag liggen. Levens-, mensch- en zelfverachting. Deze

man moet de wanhoop recht in de oogen gekeken hebben. Hij overwon haar met zijn hoon. Maar hij wist ook, dat anderen niet zoo sterk waren als hij, en een enkele maal sprak zijn hart, zijn arme eenvoudig menschenhart, en trachtte hij een medemensch te redden van zijn „invloed.” Hoe anders te verklaren zijn woorden tot Sheridan, den tooneelschrijver, van wien hij blijkbaar hield, toen deze eens met hem samen „de bank gehouden” en veel geld gewonnen had. Brummell zelf wist in dien tijd amper of hij won of verloor. Maar tot Sheridan, hem zijn aandeel overhandigend, zeide hij met „een stem vol diepen ernst, een stem, dien men van den Beau niet kende”: „Hier Tom, ga naar huis, geef je vrouw en kinderen een souper en speel nooit meer.”

Niet zeer diepgaande, maar levendig en suggestief lijkt mij ook Mr. van Rossem's karakteristiek van Casanova. Wat hij bij Beau Brummell had verzuimd, een blik te geven op het milieu, op de maatschappij waarin zijn held opwies, bij de venetiaanschen avonturier zocht hij er zijn kracht in. En dat met talent; na lezing van dit boekje zijn wij overtuigd dat de geniale Giacomo, wat levensbeschouwing en moraal betreft, lang geen uitzondering was in zijn stad en in zijn tijd, dat enkel zijn begaafdheid hem zoo hoog deed uitsteken boven zijn mede-schavuiten — het woord is heusch niet ál te onvriendelijk bedoeld!

„Voga! Een gondel schiet weg in de duisternis van een Rio, een venster wordt geopend, een zijden touwladder rimpelt over het water, een zwarte gestalte stijgt omhoog, in de kamer sterft een kaars en . . . Eros glimlacht. Het is de romance van iederen avond, de „embarquement à Cythère” van iederen nacht. Elke gondel voert zijn avontuur mee, stilzwijgend, onverschillig als eunuchen dragen de gondeliers hun mysterie voort naar een Palazzo, naar een Casino. Ze zien alles en hun mond zwijgt . . .”

Is er geen liefde in zulke beschrijving?

H. R.